

A black and white photograph of a woman with dark hair pulled back, wearing a white short-sleeved uniform with a dark button. She is looking down at a baby she is holding. The baby is looking towards the camera. The background is out of focus, showing some foliage.

**FRIES
VERZETS
MUSEUM**

**buigen
voor iedere
Japanse
soldaat**

Serie: Verhalen kind in oorlog

Tekst: Meike Jongejan

Onderzoek: Mariska de Boer en Hans Groeneweg

Redactie: Jan van Zijverden

Vormgeving: Richard Bos

© 2020, Fries Verzetsmuseum, Leeuwarden

GELSKE VAN DER VLUCHT

Op 14 mei 1941 wordt Gelske van der Vlucht op Oost-Java geboren. Ze is de jongste van vier kinderen. Haar ouders, beide leraar, zijn in 1930 uit Friesland naar Nederlands-Indië (het huidige Indonesië) verhuisd. Ze geven les aan verschillende Hollands-Chinese scholen. Japanse troepen bezetten in maart 1942 Nederlands-Indië. Gelske's vader moet als krijgsgevangene aan de Burmaspoorweg werken. Eind 1942 wordt Gelske met haar broers en moeder in een 'jappenkamp' geplaatst. Hier moeten ze tot november 1945 blijven.

Gelske met haar moeder

GELSKE VERTELT

We woonden met 2.500 vrouwen en kinderen op de boven-verdieping van een klooster/weeshuis genaamd Karang Panas. Hier moesten we slapen, eten, drinken en leven. We zaten opgesloten in het kamp en verveelden ons. Er was geen school en er was weinig eten en drinken. We aten rijst, kikkers, slangen, ratten en rijstmeelpap. Deze pap vond ik erg vies.

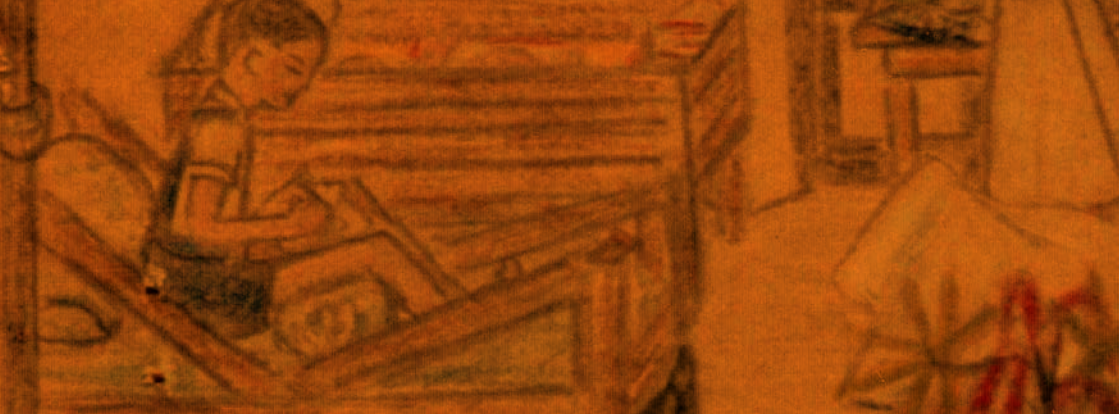
De vader en moeder van Gelske.

Er waren veel mensen en weinig water. De waterleiding was vaak afgesloten. En dit terwijl het erg warm was, gemiddeld 38 graden Celsius. Veel mensen, waaronder mijn moeder, werden ziek. Later werden we overgebracht naar een ander kamp: kamp Lampersari. Dit was een afgesloten woonwijk waar 8.000 vrouwen en kinderen leefden.

Tekening van het kamp.

Iedereen moest 's morgens en 's avonds verplicht buiten op het plein op appèl komen. We moesten stokstijf stil staan in de hitte, anders kregen we straf. We werden geteld: een, twee, enz. Zodra je aan de beurt was, moest je jouw nummer in het Japans zeggen en heel diep buigen. Als je dat niet of niet goed deed, dan kreeg je moeder een pak slaag. Dit klink misschien niet moeilijk, maar we stonden met een verzwakt lichaam urenlang in de brandende zon, zonder eten en drinken.

Tekening van een Japanse soldaat.

Tekening van kinderziekenhuisje met zuster Bouma.

Mijn moeder werd erg ziek. Ze lag in de ziekenbarak. Omdat mijn moeder niet voor ons kon zorgen, werd ik opgevangen in het kinderziekenhuisje bij zuster Bouma. Mijn twee oudere broers werden naar een jongenskamp gestuurd. Mijn moeder stierf op 3 mei 1945. Ik was toen nog net geen vier jaar oud. Ik had geluk dat ik eten en drinken kreeg van een wijkhoofd die zelf een kind verloren had. Mijn jongste broer, Joost, werd door een vriendin van mijn moeder opgevangen.

Na de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki gaf Japan zich over op 15 augustus 1945. Dit veranderde weinig aan onze situatie. We moesten in het kamp blijven wonen. Indonesië wilde niet langer een Nederlandse kolonie zijn, maar vocht voor onafhankelijkheid. Buiten de kampen was het erg gevaarlijk voor een blanke. De Japanners beschermden ons, in opdracht van de Amerikanen, tegen de Indonesiërs.

De atoombom op Hiroshima.

Tekening van Gelske als vijfjarig kind gemaakt tijdens de bootreis van Ned. Indië naar Nederland.

In april 1946 vertrok ik samen met mijn broers met de boot van Batavia naar Rotterdam. We gingen naar een oom en tante in Friesland. De boottocht duurde 4 tot 6 weken. Bij de overgang van het warme naar het koude gebied stapten we van boord. In Egypte kregen we in de woestijn warme kleren tegen de kou.

Bij mijn oom en tante woonden we met twaalf mensen. Hier ontmoette ik mijn vader: een man met rood haar en een sik. We waren vreemden voor elkaar. Mijn oudste broer Wiebe van achttien was aan het einde van de oorlog en tijdens de reis naar Nederland een vader voor mij geweest. Later heb ik een goed contact met mijn vader gekregen. Mijn broers hielden wat meer afstand van hem.

Gelske met vader en broers.

Ik was er bij en heb gekeken

- ik voel mijn ogen nu nog branden.

Ik was er bij en heb gevoeld

- ik voel mijn lijf verstrakken.

Ik was er bij en heb geluiden gehoord

- mijn oren suizen.

Ik was er bij en heb het opgeslagen

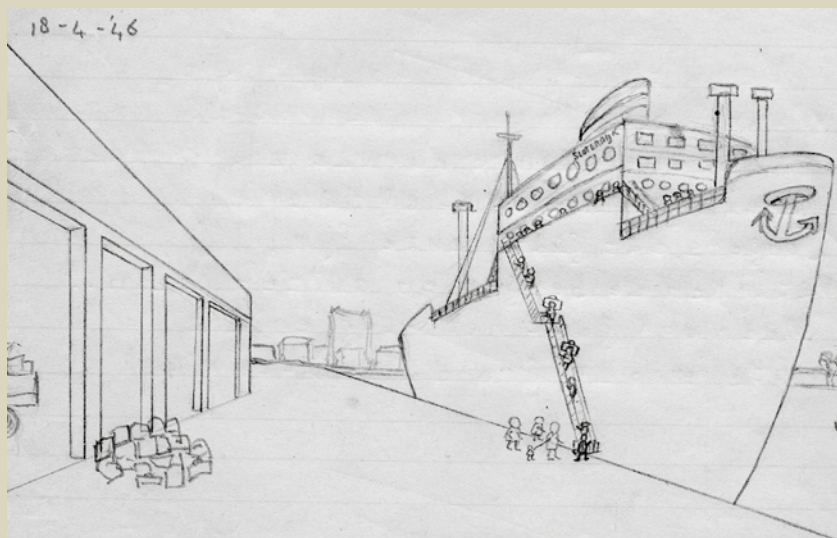
in mijn onbewuste, in mijn lijf,

en soms kom ik het tegen, altijd onverwacht,

schokkend, verpletterend in het begin.

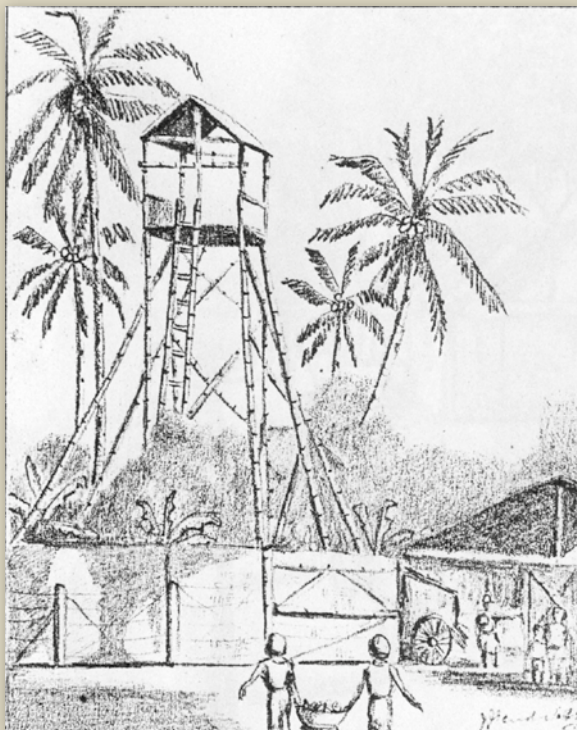
Het graf van Gelskes moeder

Tekening van de boot waarmee Gelske terug kwam in Nederland.

KIND VAN DE OORLOG – IN NEDERLANDS-INDIË

In maart 1942 bezet Japan Nederlands-Indië. Europeanen worden in interneringskampen geplaatst. Vrouwen en kinderen komen in aparte kampen terecht, gescheiden van mannen en de wat oudere jongens. Er zijn rond de 1.500 interneringskampen. Na de Japanse overgave in augustus 1945 komt er langzaam een einde aan het bestaan van de ‘Jappenkampen’ in Indonesië.

Tekening van het
interneringskamp.

HET INDISCH MONUMENT

Nederlands-Indië wordt op 15 augustus 1945 bevrijd. Hiermee houden de gevechten niet op. Het land wil onafhankelijk worden. De onafhankelijkheid wordt uitgeroepen op 17 augustus 1945. Nederland erkend de onafhankelijkheid op 27 december 1949. Mensen moeten kiezen tussen Nederland en Indonesië. Net als Gelske en haar familie vertrekken veel mensen naar Nederland. Ze laten alles achter. In Nederland is er weinig begrip voor deze verre oorlog en daarbij schamen mensen zich voor het koloniale verleden. De eerste officiële herdenking van de oorlog in Zuidoost-Azië vindt pas in 1970 plaats. Langzaam maar zeker worden er in Nederland verschillende herdenkingsmonumenten opgericht, waaronder in 1988 het Indisch Monument in Den Haag.

FRIES VERZETS MUSEUM

Fries Verzetsmuseum, Wilhelminaplein 92, 8911 BS Leeuwarden

T: 058 255 55 00, E: info@friesverzetsmuseum.nl, www.friesverzetsmuseum.nl